

és festészetében annak lett legméltóbb reprezentánsává. Valahol itt kell keresni, persze a másik végen, Nagy István emberi magatartásának és művészi öntudatának gyökereit is, de fordított értelemben, mert magatartását itt is negatív erényei határozták meg.

Paraszt ember, módos gazda gyermeke, de a falusi élet, a föld munkája nem vonzotta. Mélyebb titkok izgatták. A nép embere, a táj érdekli, de nem úgy, ahogy a társadalom látni kívánja, a kor divatos parasztszemlélete teljesen idegen tőle. Semmi idill. Semmi harmónia. Itt nincs idealizálás. Olyan minden, amilyen, sőt még olyanabb: elhanyagolt, elvadult, kihasznált és félelmetesen sötét, vigasztalan. Nincsenek átmenetek, lágy féltónusok, puha, elmosódott vonalak. Brutális, nyers erővel ábrázolja a parasztot, a föld munkását. Ime: ilyen ő! Eszébe se jut ezért vádolni valakit, vádol az ugysis. S ezzel akaratlanul festészetének sorsát határozta meg: a hosszú ismeretlenséget, a kevés sikert. Mert Nagy Istvánnak nem sok sikerben volt része. Protektora, mecénása sem nagyon akadt, s az állam, a főváros csak élete végén vásárolt tőle egy-két képet muzeuma számára. Sokáig a festők közt is alig ismerte valaki.

Ha szabad ezt a szót használni: magasabb igazságtalanság érvényesült vele szemben. A társadalom nem elfogultságból, vagy épp rosszhiszemű gyűlölködésből, hanem a dolgok természetéből következően volt igazságtalan hozzá. Nagy István nem úgy látta a népet, ahogy az élet napos oldalán levők fénytől elkápráztatott szemei látták. Ő a társadalom földalatti tájait kereste fel, s a mélyből, sötétebből a földet turó nép portól, mocsktól, kintől, szenvedéstől eltorzult arcát hozta fel: „ezek az arcok... lidércnyomás-ként térnek vissza” — írta róluk Kosztolányi. Értethető, hogy ez a látvány nem volt kellemes a napos oldalon élők szemeinek; ezért a döbbenet, a visszatetszés, majd az elzárkózó közöny.

Mert nincs szükség vezércikk művészetre, nem kell tendencia, elég a valóságot kiásni, felmutatni, hat az magától is. Nagy István festészete is azt igazolja, hogy a „meztelen valóság” mindig „leleplező”. Persze az ilyen realizmus nem lehet látület, leltár, kicsinyes felsorakoztatása a részleteknek. Gyökereiben kell megfogni a dolgokat és azt kell megmutatnia, ami szavakban ki sem fejezhető: a vizuális rettenetet.

Ilyen volt Nagy István művészete és ez az ő legnagyobb értéke.

A M I K Ő H Á Z U N K . . .

Irta: NAGY ISTVÁN

Évekig egy szőlő-kerti deszkaházban laktunk és egy este sem szikrázhattak anélkül a csillagok, hogy édesanyám, lefekvés után a sötétben, ne dicsérje fel áradozón egy saját ház ezerféle előnyeit. Többek között: nem kell házbért fizetni. Majorságot lehet tartani... Malackát nevelhetnénk... Mindezek a kilátások nem hatottak rám s makacsul ellene voltam a saját háznak, mert édesanyám a vasárnapi mozi árából és a szakszervezeti tagdíjamból akart telket venni és felépíteni rá a házat.

Lehetetlent kívánt tőlem. Nekem a mozi és a szakszervezet olyan volt, mint a Miatyánkban a mindennapi kenyér. Elengedhetetlen. Betege voltam, ha egy vasárnap elmaradt a mozi. Viszont, ha meg végig izgultam a detektívdrámákat, akkor azért éreztem magam szerencsétlennek, amiért nem vagyok olyan, mint a hős a filmen, aki megmenti a milliomos kisasszonyt a süllyedő hajóról.

Nem is tudom, hova juttatott volna ez a beteges ábrándozás, ha a

szakszervezetben az elnök nem beszélt volna lelkünkre minden gyűlésen, hogy mi is emberek vagyunk. Sőt: külön emberek mindenkinél. Még a film hősnél is. „Hiszen — mondta nekem egy négyszemközti beszélgetés alkalmával, — a munkás nélkül nem volna revolvere. És nem volna motorcsónak, amivel kimentí a milliomos kisasszonyt...” Ettől kezdve már gőgösen ültem a moziban.

Nos, egy vacak saját házáért mondtam volna le erről a két örömről? Édesanyám szegényfeje nem bírta megérteni, milyen gyönyörűség az elnök felszólítására felemelni a jobbkart és szavazni...

Kiszámítottam neki: a mozi árából és a tagdíjból husz év alatt sem lehet telket és házat szerezni. Felemlítettem neki egy szaktársat, akit nemrég temettünk el éppen azért, mert belehalt a házszerzésbe. Harminc évig éjjel-nappal gürcölt, kezét, lábát, hátát görbére dolgozta és amikor kész volt a ház, másnap meghalt. De édesanyámmal nem lehetett számokban beszélni. Ő nem számított, ő csak hitt. „Akarni kell, nagyon akarni és házunk lesz!” És ha mégse lesz, annak az én szakszervezetem és a mozi lesz az oka.

Napról-napra elmérgesedett közöttünk a jó egyetértés, míg aztán egy kora reggel, munkába menés előtt, ki is tört a családi forradalom. Mint annyiszor, úgy most is az első összecsapások a bolhák miatt kezdődtek. Mert rengeteg bolhánk volt. Bolhamilliomosok voltunk. Szökdös-tek rólunk az uccán is. Egyszer a moziban a pénztár előtt átszökött rólam egy előttem álló kisasszonynak a nyakába. Azt hittem meggyulok a szegyéntől. Ezek a bolhák képesek voltak megszégyeníteni a tánciskolában is (ahova nem szívesen, de a szaktársak unszolására mégis beiratkoztam). Aludni sem hagytak. Majd szétrágtak. Miattuk egyszer kikergettek a gőzfürdőből, mert vörhenynek nézték a testemet sűrűn borító vörös csipéseket. Nem lehetett nyugodni tőlük egy percre sem. Mindig reggel felé tudtam csak elaludni és későn ébredtem. Félórát késtem a munkából. Sosem volt meg a negyvennyolc órám. A mester emiatt sokat zúgolódott rám a bizalminak.

Számtalanszor azon voltam már, hogy megszököm a bolhák elől otthonról. Igy még csak a repedezett füstölő vaskemencéket gyűlöltem. Fekete volt ez is, az is. Lába volt ennek is, annak is. A kemence csipte a szemünket, a bolha meg a bőrünket. Ebben az időben álmatlan ábrándjaimban, mikor az én ismeretlen szép és tiszta, jövődöbéli feleségemre gondoltam, lakásunkba nem tudtam elképzelni más berendezést csak egy tiszta ágyat és egy jó kemencét. Azt hittem, ennyi elég a boldogsághoz.

Azon a reggelen, amikor utoljára veszttem össze anyámmal a bolhák miatt, hogy miért nem irtja ki ezeket a ragadozókat, anyám haragjában most már a bolhák létezését is a szakszervezetre fogta. Már nemcsak telket, házat akart a tagdíjból venni, hanem szódát, szappant, új lepedőket, új szalmazsákot, friss szalmát az ágyba, — mint bolhairtókat. De a leg-hatásosabb mentegetőzésre mégis a hiányzó jobbkarja volt. Megfenyegedett a csüngő ruha ujjával és rekedtre kiáltotta magát.

— Félkarral nem bírom a gyakori mosást. Örvendjetelek, ha tudok sürolni a bejáró helyeimen. Istentelen bitangja, ami vagy. Takarodj hazulról, eredj a szakszervezetbe, moziba aludni. Edd meg a Jókaidat, aki megbolondít. Belátástalan disznója, ami vagy, adj hálát Istennek, hogy a három kisebb testvéredet el bírom tartani és nem esz meg a tetű velük együtt. Az volna szegyen... Bolhája mindenkinek van... Te, még a lábam nyomát is meg kéne, hogy csókoljátok, amiért mesterségre tanítottam mindeniket. Szegyéntelen kamasza, hogy sose szültelek volna erre a cudar világra!

— Én nem kértem, hogy szüljön, — vágtam vissza meggondolatlanul, mire ő sirva fakadt és felragadott egy csészét a mosatlan edények közül. Azt hittem, a fejemhez vágja. Kész voltam visszaütni. Ugy látszik sejtette ezt, mert a csészét vissza hajította a tányérok közé, amik darabokra zuzódtak. Aztán hátra vágta az ajtót előttem olyan erővel, hogy a családi kép lepottyant a vékony deszkafalról.

— Le is ut, fel is ut — kiáltotta. — Vagy engem választasz és akkor lesz ház, lesz tiszta ágy vagy eredj a szakszervezetbe és többet ne lásalak. Biztosan ott csavarta el a fejedet valami ringyó...

Előbb már megszeppentem, de a ringyó felbőszített. Hetek óta bánatnak vele az üzemben s most még anyám is. Lerántottam a szegről a vasárnapi nadrágomat, ez volt mindenem és hónom alá kapva fájdalmas kezít csokolommal kikiáltottam a függetlenségemet.

Idegenekhez, hófehér, bolhamentes ágyba költöztem. A kemence sem füstölt. Uri levegőben aludtam, illetve csak szerettem volna aludni, amisehogyssem sikerült. Hosszu éjjeleken át vadul járkált a fejemben a szürös lábu lelkiismeret. Ugy éreztem szökevény vagyok és orvul, titokba lopóztam abba a hűvös tiszta ágyba és minden percben kikergethetnek belőle: mars vissza a bolhák közé, a nyomorék anyádhoz meg az inas testvéreidhez!...

Szombat délben anyám odaállt az üzem kapujába gyékény szatyrával a balkarján és hárászkenőjébe rejtett szégyelt csonka jobbkarjával. Engem várt. Akkora nagy nyomoruság sötétedett a szemében, mint egy késülő felhőszakadás. A nyakát pedig a megalázkodás sulyos kolonca huzta, huzta le a föld felé. Bocsánatot kért tőlem. Tőlem a tizennyolc éves fiutól.

— Gyere haza, fiam, sose szájalog többet. Egy anyának meglehet bocsájtani, ha a nyomoruság bolonddá teszi... És ha adnál valamennyit a holnap kosztra, az Isten nem verne meg...

Adtam és elfutottam. El kellett, hogy fussak, mert úgy szégyeltem magamat és úgy fájt az anyám alázata, hogy le tudtam volna ütni sajnálatomban... Nem költöztem haza. Tudtam: előlről kezdődne minden. Próbáltuk már. Nem egyszer megfogadtuk, hogy nem gorombáskodunk többet egymással. Éreztem, ha haza mennék előbb-utóbb megverném az anyámat.

Ez az ösztön régóta lappangott már a karomban. Nem a veszekedés ingerelt annyira, hanem inkább az, amiért olyan szerencsétlen. Amiért a csermalomban éppen az ő kezét kapta be a gép. Amiért olyan sok a gyereke és olyan sok a bolhája. Amiért füstöl a kemencéje, amiért velünk fésülteti a haját... S minél jobban sajnáltam, annál nagyobb düh uszította ütésre a karomat...

Anyám minden szombaton hűségesen és hovatovább alázatosabban várt az üzem előtt. Fizetésem egyharmadát sietve a markába nyomtam és elrohantam, mielőtt beszélni kezdhett volna. Félttem a szemrehányó panaszaitól. Időközben a szobafestő öcsém felszabadult a szakmájában. Ebből az alkalomból meglepett a szakszervezet kapujában és szemrehányásokat dörzsölt az orrom alá. Mit gondolok én, feleteti ő a kicsi keresetét, mikor nincs ruhája!? És télire nem ad munkát a szakma. Aztán meglepetésemre házáépítési tervekkel foglalkozott. Eddig a fiu élt-halt a futballért és minden lehető pénzt erre költötte. Anyám ugylátszik megnyerte magának „észhez térítette“, ahogy mondani szokta.

Fizetésemnek azt a részét, amiből ruházkodhattam volna, anyámék ették meg. Sehogyan sem tudtam levedleni az inaskülsőmet. Pedig a

szaktársak elvárták, sőt megkövetelték, hogy rendszeresen öltözködjem. Egyenlőségem féltésében igyekeztem is mindenben velük tartani: cigarettázni, kártyázni, tánciskolába járni. Nem bírtam sokáig. A fizetés nem futotta. Éreztem, valamiről le kell mondanom. A szakszervezetről? Arról semmi pénzért. Nagyon jó dolog szónokolni a taggyűlésen, még büszkébb eset szavazni. Ha szavazásra emelem a karom, az én kikönyökölt kabátom ujja egyenlő az elegáns fafaragó szaktársak szavazatával. Itt vezetőségi tag lehet az ember. Esetleg elnök is, vagy titkár. (Csak éppen jegyző nem lehetek, mert rosszul tudok írni.) Itt nincs mit megtakarítani. A sörözésnél, kártyázásnál, a tánciskolánál már inkább. Ezeket ugyem kedvelem. De mit szólnak ehhez a szaktársak? „Mi az, taknyos — mondja majd némelyik — iparos segéd, maga vagy tróger?” A legkönnyebb volna anyámtól megvonni a segélyt. Nem, azt nem lehet. Karját vesztette értem a gyárban.

Képtelen voltam aludni, ha neki fogtam a nyolc órai pihenésnek. Hovatovább elkeseredettebb lettem és sajnálni kezdtem magamat. Ez viszont egyet jelentett az önkinzással. Gondolatban máris munkanélkülinek képzeltem magamat, amint éheznek, fázok. Látni véltem anyám elhalálózását, testvéreim szétzüllesztését, tolvajokká, bárcásokká válva, mint annyi sokan gyerekkori pajtásaim közül. A vad képzelgés okozta szájalomérzéstől hájtva vízióimban már meg is öltem őket, hogy ne szenvedjenek tovább. Aztán nekifogtam az önakasztásnak. S végigképzeltem a fulladás minden elgondolható kinját. Sokszor befogtam orromat, számat, a fulladás érzéseinek kitapasztalása végett.

Ilyen ponyva lélek voltam én éjszakánként, nappal meg a fenekeimen foszladozó nadrág kinozott. Beképzelttem, hogy az uccán mindenki utánam fordul és a rongyaím nézi.

Azon a héten talán épp azért mentem el háromszor is a moziba, hogy lehetetlen voltomról még inkább meggyőződjem. Három délben koplaltam azután emiatt, ami még jobban elkeserített.

*

Szombaton estére, amikor kifizettem a heti szálláspénzt és a hátralékos tagdíjat, a nadrágomon túrhetetlenül nagyra szélesedett a lyuk. A sapkámat viszont a világ végéig nem hordhattam a lyukra borítva, mert máris feltűnt az állandóan hátra tett kezemben a sapka szokatlan helyen való viselése. Éreztem, most már történni kell valami sorsdöntőnek.

Sok habozás után félrevontam a szakszervezet elnökét az iroda egyik sarkába és elpanaszoltam neki keserves bajomat.

— Szakad le rólam a ruha. A túlórázást tiltja a szervezet. Fizetésjavítást nem kérhetek, mert a legnagyobb bért kapom az én kategóriámban s a kollektív szerződés csak egy félév múlva jár le. Mondja, szaktárs, mit csináljak ilyen körülmények között?

A szaktárs vakarta az orrát és a hátam mögé került. Fejcsóválva nézte meg a sapkával leplezett szerencsétlenséget az ülepemen.

— Folt kéne erre — jegyezte meg bölcsen.

— Azt én is tudom, de nincs foltnak való, mástól kérni meg szégyenlem.

Hümmögve tért vissza asztalához s hosszadalmasan tanácskozott a szenvedélyesen cigarettázó vezetőségi tagokkal. Többször felém biccentett szurokhajú fejével s összesomolyogtak. Végül így szólt hozzám:

— Tudja mit, szaktárs, kitalálunk magának utazási segélyt és menjen le a Regátba. Ott nincs kollektív szerződés. Többet dolgozhat, amíg talpra áll egy kicsit. Én pedig kölcsönzők egy nadrágot. Foltozott ugyan

már az is, de elég türehető lesz a vándorutra.

A kölcsön kapott nadrággal és az utazási segéllyel vissza adták életkedvemmet. Arra a lehetőségre, hogy utazhatok, világot láthatok, elfeledtem minden bajomat. Oyan váratlanul szakadt a nyakamba ez az öröm, hogy izgalomban anyámék eszembe se jutottak s így bucsuzatlanul, egy szó értesítés nélkül ültem vonatra. A fülkében indulás előtt ugy fészkelődtem és le-fel ugráltam a padról, mintha ki tudja mennyi csomagom lett volna. Pedig csak a rossz nadrág egy rend váltó fehérneművel ujságpapírba csomagolva volt minden poggyászm.

Anyámék bizony csak a következő szombaton jutottak eszembe. Szegény feje — gondoltam, — most bizonyára vár az üzem előtt a tartásdíjra. Milyen bánatos lehet, amikor nem lát majd kijönni a többi segédekkel a kapun. Talán elmegy a jövő szombaton is, vagy keresni fog egész héten és amíg testvéreim alszanak, ő csendesen hangtalanul sir majd az éjszakába. Ahogy sirt-sóhajtozott édesapám után is, amikor a haretérre vitték. 1915-ben, amikor megjött az értesítés, hogy apám eltűnt a mazuri tavaknál, éjfélig fenn maradt, mert erősen hitte; egy este csak bekopog az ura. Miért éppen este várta, azt ma sem tudom. Még 1921-ben is makacsul remélte a visszatérését. Hitéhez az erőt kimondhatatlanul szép álmaiból merítette. Lelkendezve mesélte nekünk, hogyan látta hazatérni a muszka fogságból, nagy szakállal és két gyerekkel. Ezenkívül jó summa spórolt pénzt is hozott magával, amiből felépülhet végre a mi házunk is.

Vajjon most, hogy megszöktem tőlük, mi hiányzik anyámnak jobban, én-e vagy az az összeg, amit hetenként adtam? Valószínűleg a világ legháládatlanabb fiának gondol, de tudom elámul majd, ha haza küldök innen vagy ötszáz lejt. Addig nem is irok, a pénz szebben beszél neki, mint az én nyomorék betűim. Milyen nagy öröm is lesz szegényeknek! Olyan izes, husos vasárnapi ebédet főznek, amilyent csak apám idejében szoktunk karácsony első napján. Még a kilincs is zsíros lesz. Tele hassal jókat gondolnak majd felőlem is. Lám, lám ez a fiu nem is rossz fiu, — mondja majd édesanyám. Kár volt szegényt annyira elüldözni hazulról....

Az ötszáz lejes küldeményre azonban nem került sor. A fizetés engem is alig birt eltartani. Két hónapi ottlét után végre irtam egy hosszú-hosszú levelet. De milyen levél volt az! Szinte sajnáltam postára tenni olyan szépre sikerült. Mire kaptam egy nagyon rövid választ lepedőnyi nagy papírra írva az öcsém girhes-görhös, angolkóros irásával. Körülbelül ez a szöveg tévelyegett a kietlen fehér papirmezőn:

„Szép, hogy irsz. Szép, hogy élsz. Szép, hogy belátod a hibádat. Gyere haza! Házat építünk a *Sánc alatt*, jöhetsz bátran, a bolhákat kiirtottuk. Málíka (a hugom) meg tudja már fészülni édesanyámat. Vetem egy négyes számú futball külsőt...”

A házépítést nem hittem, a bolhák kiirtását még kevésbé. Maszlagnak tartottam ezeket az én haza csalogatásom céljából. Ámde nem kis bámulatomra pár hét teltével levél tudatta velem. „A ház kész, nem forog rucalábon, de ház, a saját házunk. Van négy fala, ajtója, ablaka, fedele, kéménye s még udvara is. Igazi ház!” És találjam ki, hogyan sikerült felépíteni?

Hát ezt kár volt rám bizni. Mert mi másra gondolhattam volna, ha nem csodára. Bizonyára pénzt találtak az uccán... Vagy apám került haza valahonnan gazdagon. Még kisül, hogy édesanyámnak lesz igaza. Nem pusztult bele a mazuri tavakba, hanem muszkafogságban vagyont gyűjtött. Most pedig haza ment. A képzelgések álomtárába ugorva egy-

re valószínűbben, egyre izgatottabban csalogatott a mese, a sokszor elképzelt hazatérése apámnak.

Nem volt maradásom Bucurestiben. Gyűjteni kezdtem az utiköltéséget a hazatérésre. Micsoda viszontlátás lesz az! Az öreg előbb megölel, megcsókol, aztán a sarokból előveszi vándorbotját és jól megken, amiért cserbenhagytam anyámékat. Hiszen a harctérre vonulás előtti napon nekem adta számba a családot, mint a legérettebb férfinak a testvéreim között. Ha jól emlékszem tizenegy éves voltam. Rám hagyta a ruháját, kalapját is és a gondjait. A nadrág a hónom aljáig ért, a gondok pedig a lábam ujjáig.

Annyira beleéltem magam az apám hazatérésének lehetőségébe, hogy még ajándékkal is kedveskedni akartam neki. Vásároltam egy sárga csont szipkát és öt pakli dohányt az állomáson, amikor vonatra ültem.

Anyámékkal nem tudattam hazatérési szándékomat. Másnap délből megérkeztem szülővárosomba. Nagy parádés nyár fogadott. A legtüzeesebb nap ragyogott az ég kék arcán. Borostyánból és a májusfa virágából zöld lombokkal tarkított övet font a derekára. Az én fejemből erre úgy elrepültek a fekete bú utolsó varjufiókái is, hogy szinte kikiáltottam a világnak.

Óriási öröm lesz itt! Együtt lesz a család a saját házában. S ha még a kemence se füstöl és a bolhák elvándoroltak tőlünk, akkor a mi házunkra ki lehet szegezni a táblát: Szegényekhez betévedt a boldogság, irigyek sárguljatok.

Nyargaltam a Sánc alá. A fellegvári oldalt nevezik így. Fellihegtem az öreg és zülött lépcsőúccán, ahol valamikor annyit rontottam a nadrágomat a büdös árktól szegélyező korláton lovagolva. A levélben jelzett vízvezetékhez érkeztem. Azt irták itt balra kell térni a sikátorba. Megszólítottam egy szenvedélyesen gombozó gyerek bandát és érdeklődtem náluk a házunk után.

— Azé a félkaru nénié?

— Igen.

— Az itt van a középoldalon.

Nyargaltak orditozva és egymást lökdösve a középoldal felé, hogy utba igazítsanak. A sárga kősziklák aljába vezettek. Itt egy nagy sziklaomlás után, amikor vagy öt embert agyonnyomott a lavina 1918-ban, a város lerontatta a házakat. Ejnye — gondoltam lohadó kedvvel — ezek ide építettek volna. Eddig csak hajléktalan cigányok merészkedtek kibontani az elfalazott barlangokat és felütni tanyájukat. Valamikor régen szegény napszámos emberek vájták ezeket az odukat a homokos, apró csigákkal zsufolt sziklába. Magam is egy ilyenben születtem fent a katonakert aljában. Itt is nőttem fel. Lábam alatt terült el az egész város a sötét vizű Somessel. Tulsó partján a Szinkör kupolás épületével. Kurvák oldalának is nevezték ezt az oldalt. A hirhedt Sánc oldalt a girhes szőkére festett negyedosztályú örömlányokkal, akik nyáron papucsban a fülök mellé tűzött szekfűkkel vagy bazsarózsákkal, apró számolyokon ülnek a kapukban s cigarettázva, rozsdás hangon slágereket énekelnek.

Ide építkeztek ezek?

Kőtörmelékek közt csörtetett előttem a gyerekhad. A kisebbek meztláb, egy szál ingben vagy kis fürdőtrikóban. Már azt hittem valamelyik kivájt barlanghoz jukadunk ki, hiszen nem láttam itt egy házat se, csak romokat burjánnal, keserűlapival benőve. A gyerekek egy ilyen romnál álltak meg. Mészelt vályog törmelék és sárga sziklakövek izzotak a napfényben.

— Ez volt a házuk — szól egy nagyobbik fiú gombzacskóját zör-

getve.

— Bolondság, ők márciusban építettek új házat — kiáltottam fel.
A fiu bölcs képet vágott.

— Hiába, most két hete lerontatta a város. Nemcsak ezt, azokat is — mutatott rá vagy tiz ilyen kőhalomra.

A nap nem nekem ragyogott már. Az eget is másokért puccolták olyan tiszta kékre. Egy szó sem jött ki a számon.

— Nem akartak kimenni a házakból — magyarázta tovább a fiu. Ezért aztán éjszaka jöttek a város emberei és beütötték a viskók oldalát. A félkaru nénit még meg is verték, mert belekapaszkodott az ajtóba és visitott, hogy inkább döntsék a fejére a házat, de mégse megy.

— Dehát miért csinálták ezt? — kérdeztem fulladó torokkal.

— Mert a várostól nem kértek engedélyt az építésre és a helyre. Ide sétautat akarnak csinálni.

Leültem egy kőre, a saját házunk romjára. Erre az édesanyám keserves nagy kudarcára. Sejtettem már mindent. Engem is unszolt már néhányszor, hogy ide építsünk. Azt hitte a falak kikerülnek az oldalban szétmáló sziklakövekből. Vályogot lehet földből gyurni, a kőműves sógorunk meg felrakja. Csak a fedél és az ajtó, ablak kerülne pénzbe. Az én ellenkezésem miatt azonban nem került rá sor. Távol tőlem úgy látszik felszabadult az én aggályoskodásom alól.

Sokáig elbámultam a Szinkör palával fedett kupoláját s a Sétatér évszázados gesztenyefáit. Az ölembe vett csomagot sötét elbusulásomban addig forgattam ide-oda, míg csak ki nem bomlott. Valami kihullott belőle s a körülöttem ácsorgó gyerekek készségesen kapkodtak utána. Egy pakli dohány volt az öt pakli közül, amit apámnak hoztam...

A nagyobbacska fiuk cigarettát kértek. Ezek a kölykök se változnak, az én időmben is tízéves korunkban kezdtünk dohányozni. De rég is volt, nyolc éve. Öreges jóakarattal sodortam nekik. Szívességüket egyébbel úgy sem tudtam volna meghálálni. A szívem teli volt súllyal.

A L K O N Y I R É V Ü L E T

Irtta: HOLLÓS KORVIN LAJOS

*Fejem fölött egy szentjánosbogár
s egy repülőgép egyszerre repült.
A gép, mint vágyaim, már messze jár,
a bogár, mint én szoktam, egy rögre ült.*

*... Gyerekkorom hőkken fel elmosódva,
az elhagyott rét ablakunk alatt,
a békés nyomor városszéli odva,
s lámpáink: a szentjánosbogarak.*

*Apró, pillogó fények: ez a multam,
szelíd szemü és együgyü világ.
Én vagyok, ki azóta megvakultam,
vagy már senkise lát?...*

*Az alkonyban lebegő Lendvay-uccán,
hűvös villák között sétálok haza,*